

VNEUS

18.04.2018

Viite

Asia

Vaikuttaminen EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen; muuttoliikkekriteerin huomioiminen koheesiopolitiikassa

Tulevassa rahoituskehyksessä muuttoliikkeen lisärahoitusta tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti käyttäen budjetin eri osakkeita.

Suomen näkemyksen mukaan koheesiovaroja tulisi suunnata nykyistä enemmän muuttoliikkeen aiheuttamiin kustannuksiin ottaen huomioon, että osa jäsenmaista on joutunut kantamaan merkittävän osan näistä kustannuksista. Suomen aikaisemmissa kannoissa on korostettu erityisesti tarvetta kotouttamisen, palautusten ja uudelleen sijoittamisen tukemiseen riittävällä EU-rahoituksella.

Koheesiorahoituksen jakokriteerejä ja koheesiopolitiikan sisällöllisiä painopisteitä uudistamalla voitaisiin osaltaan vahvistaa muuttoliikerahoitusta. Komission taholta on epävirallisesti kerrottu, että muuttoliike tullaan huomioimaan uutena tekijänä komission esittämissä koheesiorahoituksen jakokriteereissä. Kokonaisuuden kannalta on keskeistä huomioida, että tulevaisuudessakin jakokriteerejä on useita ja niiden keskinäisillä painotuksilla on merkitystä yksittäisen jäsenmaan saantoihin. Suomen kannalta edullisin nykykriteeri on harva-asutus, kun taas koulupudokkaiden määrään liittyvä kriteeri ei kasvata saantojamme.

Uuteen muuttoliikkekriteeriin liittyy Suomen saantojen näkökulma, mutta myös muuttoliikkeeseen vastaaminen eurooppalaisena haasteena. Tarkoituksenmukaisimmillaan muuttoliikkekriteeri turvaisi sekä Suomen koheesiosaantoja että mahdollistaisi tuen myös muille jäsenmaille, jotka ovat kantaneet merkittävän osan muuttoliikkeen aiheuttamista kustannuksista. Tarkoituksenmukaista on, että tarkastelujaksoon sisällytetään myös vuodet 2015-2016.

Turvapaikanhakijat ovat ulkomaalaisten ryhmä, joka merkitsee vastaanottavalle maalle huomattavia taloudellisia vaikutuksia. Muuttoliikkekriteerin osalta olisikin keskeistä valita kriteeri, jota sovelletaan turvapaikanhakijoihin, ei esimerkiksi henkilöihin jotka ovat tulleet EU:n alueelle osana työperäistä maahanmuuttoa.

Pelkkä turvapaikanhakijoiden määrä suhteessa väestöön ei ole Suomen näkökulmasta tarkoituksenmukainen indikaattori. Vuosien 2015-2016 muuttoliikkekriisi osoitti, että suuri joukko jäsenmaista rekisteröi turvapaikanhakijat, mutta hakijat siirtyivät nopeasti muihin kannaltaan ”edullisempiin” jäsenmaihiin. Taloudellinen vastuu siirtyi turvapaikanhakijoiden mukana. Esimerkiksi vuonna 2015 Suomeen rekisteröityi yli 32 000 turvapaikanhakijaa, jotka myös pääosin jäivät Suomeen odottamaan turvapaikkakäsittelyä. Unkariin puolestaan rekisteröityi samanaikaisesti yli 177 000 turvapaikanhakijaa, joista lähes kaikki siirtyivät edelleen muihin jäsenmaihiin. (Liite 1)

Suomen kannalta edullisin kriteeri olisi myönteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden määrä suhteessa väkilukuun. Kriteerillä vastattaisiin käytännössä kotouttamisesta aiheutuviin kustannuksiin, sekä voitaisiin lisäksi kompensoida em. turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta, rekisteröinnistä ja suojelutarpeen selvittämisestä aiheutuneita kustannuksia. Käytännössä kriteerin käyttöönotto ohjaisi rahoitusta niille jäsenmaille jotka kantoivat vastuuta vuosien 2015-2016 muuttoliikekriisissä. Sen sijaan itäisen Europan jäsenmaita kriteeri ei hyödyttäisi. (Liite 2)

Muuttoliikekriteerillä ei sinällään ole suoraa yhteyttä sen perusteella kohdennettavien varojen sisällölliseen käyttöön. Varojen käytön kannalta keskeistä on muuttoliikkeen huomioiminen koheesiopolitiikan sisällöllisissä painotuksissa, jolloin jäsenmaita ohjattaisiin käyttämään rahoitusta esimerkiksi juuri kotouttamiseen.

Osana koheesiorahoitusta muuttoliikerahoitukseen sisältyisi myös kansallinen omarahoitusosuus. Nykytilanteessa, jossa kotouttamistomien taso vaihtelee merkittävästi jäsenmaiden välillä, voitaisiin tuella tasoittaa jäsenmaiden välisiä eroja ja siten vähentää pidemmällä aikavälillä turvapaikkahakijoiden edelleen liikkumista EU:n sisällä.

Muuttoliike voitaisiin huomioida koheesiorahoituksessa myös erityisrahoituksena, jolloin koheesiorahoituksen sisältä korvamerkittäisiin tietty summa muuttoliikkeeseen vastaamiseen. Erityisrahoitus vähentäisi jäsenmaiden ja alueiden liikkumavaraa rahoituksen käytön suhteen.

Jäsenmaista Suomen lisäksi etenkin Saksa on pitänyt esillä muuttoliikekriteerin luomista yhdeksi koheesiorahoituksen jakoperusteeksi. Saksa on korostanut vuosien 2015-2016 poikkeuksellisten muuttopaineiden huomioimista, sekä erityisesti kotouttamista ja myönteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden lukumäärää. Myös presidentti Macron nosti 17.4. pitämässään puheessa yhdeksi Ranskan painopisteeksi tulevissa rahoituskehysneuvotteluissa suoran tuen yhteisöille, jotka kotouttavat turvapaikan saaneita. Ranskan tavoitteena vaikuttaisi olevan nimenomaisesti erityisrahoitus suoraan paikallisille toimijoille (mm. kunnat).

Suomelle tarkoituksenmukaisin koheesiorahoituksen muuttoliikekriteeri ohjaisi koheesiorahoitusta niille jäsenmaille, jotka ovat kantaneet merkittävän osan muuttoliikkeen aiheuttamista kustannuksista ml. vuodet 2015 ja 2016 ja siten myös turvaisi Suomen saantoja.

Nykytiedon perusteella Suomelle edullisin koheesiopolitiikan muuttoliikekriteeri perustuisi myönteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden lukumäärään väkilukuun suhteutettuna. Suomi voi tukea tätä kriteeriä yhdeksi koheesiovarojen jakokriteeriksi.

Jakokriteerin lisäksi tulee koheesiopolitiikan sisällöllisin painotuksin tukea muuttoliikkeeseen vastaamista.

Muuttoliikkeeseen vastaaminen voitaisiin huomioida myös erillisenä koheesiopolitiikan sisäisenä erityisrahoituksena, joka kohdennettaisiin ensi sijassa maahanmuuttajien kotouttamiseen.

Toimivaltaiset ministeriöt selvittävät pikaisesti Suomelle tarkoituksenmukaisimman muuttoliikekriteerin yksityiskohtaisempaa muotoa.

Asiasanat	koheesiopolitiikka, rahoituskehykset, Eurooppa-neuvosto
Hoitaa	TEM, VM, VNK
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, SP, STM, UM, VTV, YM
